

REKONSTRUKCIJA RAČAN ODLUČ

'ŽESTOKO SMO SE IMAO POJMA O M

N

ema u Hrvatskoj osobe koja je više razočarana i ogorčena ovim što se sada događa sa Slovincima. Sve vrijeme dok sam dogovarala arbitražu s Borutom Pahorom, nisam ni posumnjala da se nešto takvo može dogoditi, bila sam uvjerena da je sve to iskreno sa slovenske strane. Ja sam tada potpisala nešto drugo, kaže bivša premijerka Jadranka Kosor, koja je ovih dana pod baražnom paljbom mnogih kritičara koji joj zamjeraju dogovor o arbitraži.

- Naročito me iritira Ivo Josipović koji govori da je trebalo ići na međunarodni sud pravde. Ma o čemu on govori, naravno da je naša ideja bila međunarodni sud, ali za odlazak na bilo koji sud u ovakvim slučajevima potrebna je volja jedne i druge strane. A tko je mogao natjerati Slovence na to. Svi sad imaju nešto reći, trebalo je ovo ili ono. Da, trebalo je - kaže Jadranka Kosor.

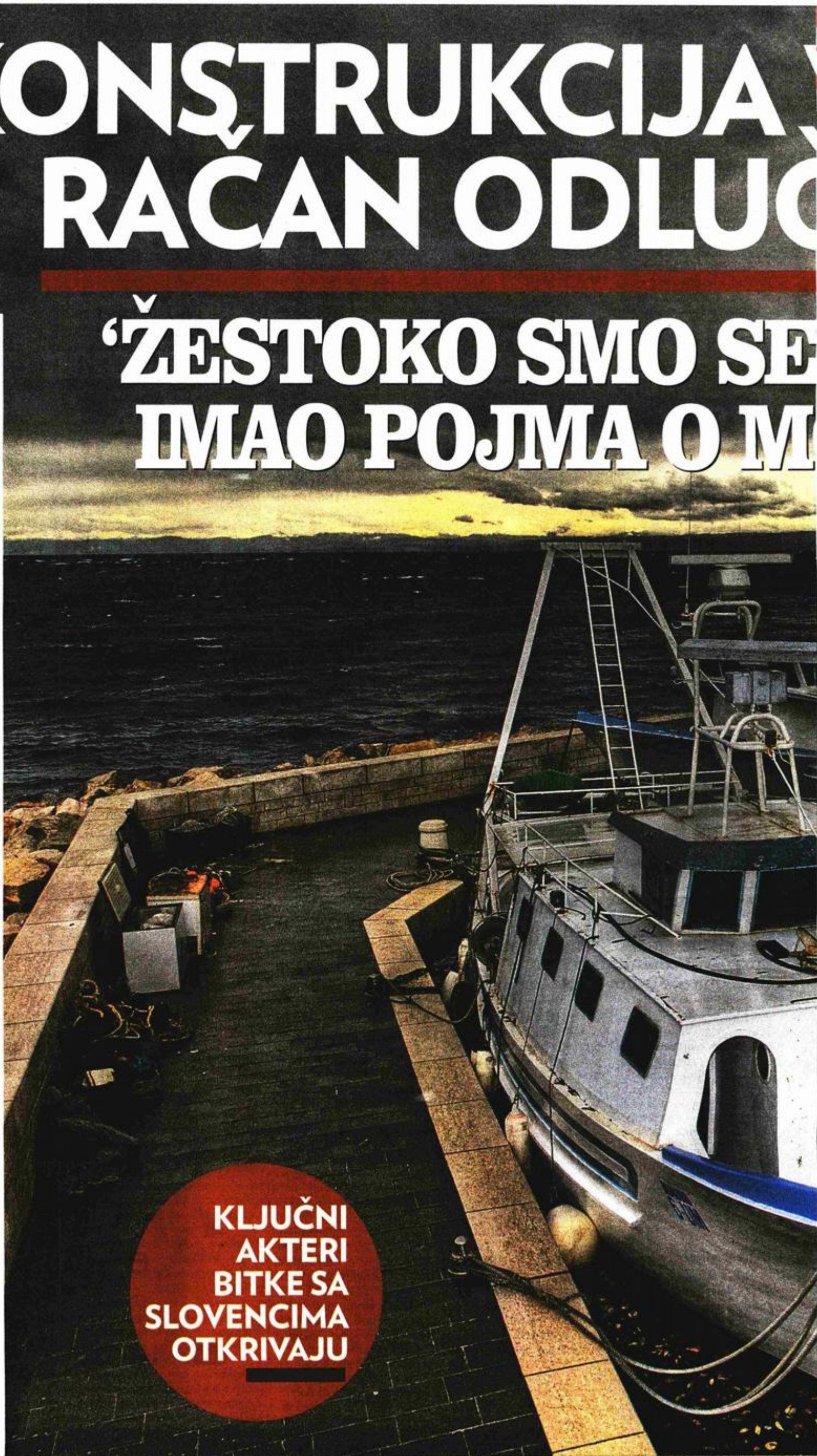
Nedjeljni Jutarnji kontaktirao je hrvatske političare i diplomate koji su u raznim fazama bili uključeni u rješavanje spora sa Slovincima. Jedinstveni je stav svih, od bivšeg šefa države Ive Josipovića, preko šefova diplomacije Davorina Rudolfa i Gordana Jandrokovića, bivše premijerke Jadranke Kosor, saborskog zastupnika iz Istre Damira Kajina, do HDZ-ova potpredsjednika Odbora za vanjske poslove Europskog parlamenta Andreja Plenkovića da je nakon ovog skandala dogovor o arbitraži pao u vodu. Većina očekuje da će Sabor suspendirati daljnje sudjelovanje u arbitraži i da će se sve vratiti onako kako je bilo prije nego što je Slovenija blokirala pregovore s Hrvatskom. Dakle, na sam početak.

Najveće opterećenje

Istodobno, većina naših sugovornika upire prst u sporazum Ivica Račana i Janeza Drnovškega, smatrajući da je on bio i najveće opterećenje za hrvatsku stranu da se granično pitanje riješi na zadovoljavajući način.

- Sudbinu Piranskog zaljeva nije odredila Jadranka Kosor, nego 2001. godine Ivica Račan, nakon parafiranja sporazuma Drnovšek - Račan - smatra saborski zastupnik Damir Kajin. Akademik Davorin Rudolf dodaje da je to i najveći uteg u dogovoru sa Slovincima. - Ni ja nisam bio zadovoljan tim sporazumom, iako nije pravno obvezujući. Tada nisam bio u politici pa moj stav nikog

KLJUČNI
AKTERI
BITKE SA
SLOVENCIMA
OTKRIVAJU



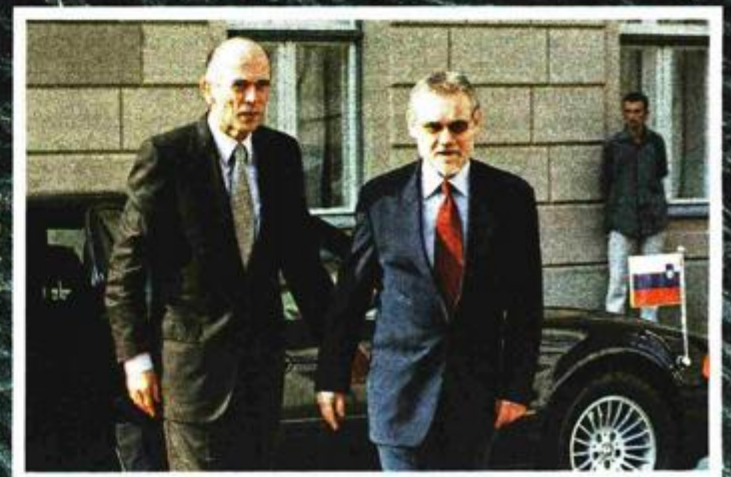
VEČERI U KOJOJ JE DONIO DATI PIRAN

SVADALI JER NIJE HRVATSKOJ GRANICI'

Piše Jurica Körbler
Snima Goran Šebelić/Cropix

ZA HRVATSKU, A NAPOSE
ZA IŠTRU, BILO BI POSEBNO
ŠTETNO KADA BI DVIJE
TREĆINE ZALJEVA PRIPALE
SLOVENCIMA JER BIŠMO
PRESTALI GRANICITI S
ITALIJOM. SLOVENIJI BIŠMO
DALI SVE, A ONI NAMA NE ŽELE
UČINITI NIŠTA, PA NI SAGRADITI
AUTOCESTE PREMA BUZETU,
BUJAMA, UMAGU ILI RUPI, KAŽE
DAMIR KAJIN, KOJI JE BIO S
RAČANOM ONE VEČERI KADA
JE DONIO ODLUKU O
POTPISIVANJU SPORAZUMA

SVE JE
POČELO
PRIJE 14
GODINA
PREMIJERI
JANEZ
DRNOVŠEK I
IVICA RAČAN
2001. SU
POTPISALI
SPORAZUM



**JADRANKA KOSOR,
BIVŠA PREMIJERKA**

'Nema u Hrvatskoj osobe koja je više razočarana i ogorčena ovim što se sada događa sa Slovincima. Sve vrijeme dok sam dogovarala arbitražu s Borutom Pahorom nisam ni posumnjala da se nešto takvo može dogoditi - bila sam uvjerenja da je sve to iskreno sa slovenske strane. Ja sam tada potpisala nešto drugo'

**GORDAN JANDROKOVIĆ,
BIVŠI MINISTAR VANJSKIH
POSLOVA**

'Sporazum Račan - Drnovšek bio je opterećenje onda, a tako je i danas. Bez obzira što ga Sabor nije ratificirao, slovenska strana smatrala ga je potpuno važećim. A sada je vidljivo da je to stav i nekih sudaca'

**IVO JOSIPOVIĆ,
BIVŠI PREDsjedNIK**

'Ni ja nisam bio zadovoljan sporazumom Račan - Drnovšek iako nije pravno obvezujući. Tada nisam bio u politici pa moj stav nikoga nije zanimao. Pravno nas to ne obvezuje, ali ima određeni psihološki i politički učinak'



i nije zanimao. Pravno nas to ne obvezuje, ali ima određeni psihološki i politički učinak - kaže Ivo Josipović.

Koliko god to hrvatskim ušima ne zvuči ugodno, u dugoj trakavici koja se vuče oko graničnog spora Hrvatske i Slovenije do sada su vještiji i spretniji bili Slovenci. S naglaskom na onom "do sada" jer bi sve to sadašnja megafona mogla poništiti. Nakon što godinama nije bilo rješenja, činilo se da će do njega doći Ivica Račan i Janez Drnovšek. Dva parafa 18. travnja 2001. u Otočcu na Krki - Olge Krasoljević Rogulje s hrvatske strane i Mihe Pogačnika sa slovenske - pokazat će se kobnim baš za Hrvate, što je moglo imati nesagledive posljedice i sada da je Arbitražni sud završio svoj posao.

Uvijek mirni i koncentrirani Janez Drnovšek, tadašnji slovenski premijer, mogao je likovati! Uspio je namamiti Račana da Hrvati parafiraju sporazum po kojem su dio svojeg teritorija prepustili Slovincima kako bi se napokon riješila granica na moru. Ivica Račan vjerojatno je u to vrijeme osjećao da njegova kompozicija sve slabije vuče, posebno prema Europi, i jedan spektakularni potez - a to bi, bez sumnje, bio dogovor sa susjedima Slovincima - dobro bi došao. Trebao mu je i adut kojim će pokazati Europi da je sposoban povlačiti velike poteze, koji će ga prikazati i kao političara spremnog na kompromis. Kažu da ga Joško Paro, danas hrvatski veleposlanik u Washingtonu, nagovorio da bude popustljiv prema Slovincima "za tih par kilometara", a da će mu to Europa itekako honorirati i vratiti. Vlak prema Europi ionako je sve češće zastajao na sporednim kolosijecima i malo dobre volje moglo je stvar promijeniti nabolje.

Svjedok događaja

Drnovšek i Račan promatrali su parafiranje sporazuma. Hrvatski je premijer odmah nakon što su predsjednici komisija za granice parafirali svaku stranicu sporazuma otputovao u Zagreb, kako bi se susreo s hrvatskim novinarima. Početni entuzijazam splasnulo je čim je prešao tih stotinjak kilometara. Valjda je shvatio što je učinio. I to bez znanja ikoga u Hrvatskoj, pa i svojih koalicijskih partnera. Janez Drnovšek se pokazao lukavim političarem, obećao je Račanu da će ovom prvom gestom, sporazumom o granici, biti pokrenut i kogač rješavanja drugih problema, prije svega vraćanje duga štedišama Ljubljanske banke, pitanje nuklearke. Samo neka prvo potpišu ovo!

Svjedok tih događaja bio je Damir Kajin, kojega je Ivica

'KADA SAM KRENUO PREMA IZLAZU NJEGOVA KABINETA, UGLEDAO SAM PLAVE KARTE KAKO LEŽE NA RADNOM STOLU. TE VECERI IVICA RAČAN DONIO JE ODLUKU DA POTPISE KATASTROFALAN UGOVOR ZA HRVATSKU'



Dobije li Slovenija dvije trećine Piranskog zaljeva, Hrvatska će na tom dijelu prestati graničiti s Italijom, što bi bilo jako štetno, prije svega za Istru

Račan pozvao neposredno prije nego što je parafiran sporazum.

- Inzistirao sam da na stanak dođe i Dino Debeljuh i iznenadio sam se što s Račanom nismo uopće razgovarali o razgraničenju na moru. Premijer je istupio s tezom 'dogovorio sam s Drnovšekom da nama pripadne sve do Kanala svetog Odorika, ali da ustupimo jedan hektar oko Jorasove kuće'. Nakon toga smo četrdeset i pet minuta ne kumili i molili, nego se svađali s Račanom da to ne čini jer će Jorasa pretvoriti u slovenski mit, u novog Martina Krpana - kaže Kajin, u napomenu da je premijeru rekao da nikada mira na takvoj granici neće biti.

- Kada sam izlazio iz kabineta gospodina Račana, vidio sam na jednom stolu plave karte i tada je Debeljuh rekao: 'Sada smo riješili kopno, drugi put ćemo riješiti more'. Tu

večer Račan je donio odluku da se potpiše za Hrvatsku katastrofalan ugovor - sjeća se. Kajin tvrdi da je za Istru i Hrvatsku posebno štetno kada bi dvije trećine zaljeva pripale Slovincima jer bismo prestali graničiti s Italijom. - Onda bi Sloveniji dali sve, a oni nama ne žele učiniti ništa, pa ni izgraditi autoceste prema Buzetu, Bujama, Umagu ili Rupi - kaže Kajin.

Podsjeća da je s Kosor često razgovarao i da mu je uvijek govorila "Ti mene napadaš, a kada sam sa Slovincima 2009. pregovarala, uvijek su mi spominjali onaj nesretni sporazum Račana i Drnovškera".

- Račan kao kontinentalac nije osjećao problem mora i on se bavio kopnom. Toliko je dobro poznavao taj problem da mi je tri sata objašnjavao što se događalo s granicom od Medimurja do Istre. Kao danas se sjećam kada je govorio

da je ispod Sluma, u Sloveniji Rakitovca, zavoj koji će pripasti Hrvatskoj ili da će kuća u Mlinima kraj Buzeta također pripasti nama. Dakle, preokupiralo ga je kopno - napominje.

'Fuj, fuj, ne važi'

- Ne zna se koji je ugovor o granici koji je Hrvatska potpisala gori od gorega. Sve je to rezultat ponašanja 'preplašene' države, dodvorništvo, nepoznavanje, amaterizam, diletantizam. U Hrvatskoj su dva zanimanja za koje svaki Hrvat smatra da je kvalificiran: sastavljanje nogometne reprezentacije i rješavanje granica - kaže akademik Davorin Rudolf, profesor međunarodnog javnog prava.

Dr. Rudolf se sjeća da je bio na Korčuli kada je objavljen sporazum Račana i Dr-

novškera i vijest mu je javila asistentica. - Nisam vjerovao, otišao sam u Velu Luku i napisao otvoreno pismo, koje je objavljeno. Račan je godinu dana tvrdio da je to dobar sporazum, a mene proglasio nacionalistom, kako to kod nas biva. Ali, javili su se i drugi i onda je Račan poručio Drnovšku 'fuj, fuj, ne važi' - kaže dr. Rudolf.

Naravno, tvrdi Rudolf, Slovinci se sada imaju pravo buniti, a taj sporazum, iako nije ratificiran, najveći je uteg u rješavanju ovog spora. Akademik se protivio i arbitraži i dao ostavku u komisiji koja je trebala doći do graničnog sporazuma. - A prije dolaska Pahora na vlast bili smo korak do toga. On je sve rasturio

što smo dogovorili, a onda je došao u Zagreb, gdje smo ga dočekali kao princa - kaže.

I za bivšeg šefa hrvatske diplomacije Gordana Jandrokovića veliko je opterećenje bio sporazum Račana i Drnovškera. - Za vrijeme naših razgovora sa Slovincima to smo opterećenje osjećali, a tako je i danas. Bez obzira što Sabor nije ratificirao taj sporazum, zbog parafa koji je stavljen slovenska strana smatrala ga je potpuno važećim. A sada je iz transkripata vidljivo da je to stav i dijela sudaca u Haagu - napominje.

Jandroković je kao ministar vanjskih poslova sudjelovao u Vladi Jadranke Kosor i dogovoru o arbitraži. - Arbitražni je sporazum nastao kao kompromis između hrvatskog prijedloga da se ide na Međunarodni sud pravde i slovenske namjere da granično pitanje riješi u svoju korist tako da Hrvatsku onemoguću da uđe u EU. Slovenija se tada ponašala nekorektno, a partnerima u EU i NATO-u pokazala se kao nevjerodostojni saveznik jer je, kršeći načela na kojima počivaju te integracije, željela ostvariti korist za vlastite interese. Nismo na to htjeli pristati - kaže Jandroković, koji današnje ponašanje Slovenije vidi kao nastavak slovenske državne politike iz razdoblja kada su blokirali Hrvatsku. - Nečasno se i nemoralno pokušalo utjecati na odluku Arbitražnog suda. To su stvari ispod razine državne politike, ali prema iskustvu koje smo imali s bivšim šefom slovenske diplomacije, nisam iznenađen - kaže. Iz Jandrokovićevih riječi može se iščitati da je ipak riječ o određenoj pravdi jer će se sve vratiti na sam početak, zahvaljujući baš nekorektnom ponašanju Slovenaca.

Slovinci išli na živce

U pregovore sa Slovincima Jadranka Kosor ušla je također pod teretom sporazuma Račan - Drnovšek, ali i upornog odbijanja Ive Sanadera da prihvati bilo što osim da spor riješi međunarodni sud. - Hrvatska javnost uopće nije svjesna u kakvoj smo bili situaciji kada sam počela pregovore s Pahorom. Bili smo beznačajno blokirani i danas ne bismo bili članica EU da nismo uspjeli naći neki ključ za otključavanje pregovora, a to je bio dogovor o arbitraži - tvrdi Jadranka Kosor. Bivša premijerka kaže da su na Slovence u tom trenutku pritiskali i drugi iz EU da se problem riješi te im se otvoreno govorilo da ne mogu raditi Hrvatskoj to što rade.

- Ono što su nama Slo-

DAVORIN RUDOLF,
PROFESOR MEĐUNARODNOG
JAVNOG PRAVA

'Ne zna se koji je ugovor o granici koji je Hrvatska potpisala gori od gorega. Sve je to rezultat ponašanja 'preplašene' države. Svi Hrvati smatraju da su kvalificirani za sastavljanje nogometne reprezentacije i rješavanje granica'



ANDREJ PLENKOVIĆ,
ZASTUPNIK U EP-u

'Kolege u Bruxellesu me bombardiraju pitanjima, zanima ih što se dogodilo. Objašnjavam im detalje, a svi su prilično iznenađeni onim što se dogodilo. Prije svega time da si je netko dopustio takav pritisak na Arbitražni sud. Hrvatska više nema povjerenje u ovakav sastav arbitara'



DAMIR KAJIN,
BIVŠI IDS-ovac

'Premijer Ivica Račan istupio je s tezom 'Dogovorio sam s Janezom Drnovšekom da nama pripadne sve do Kanala svetog Odorika, ali da ustupimo jedan hektar oko Jorasove kuće'. Četrdeset i pet minuta smo se svađali s Račanom da to ne čini jer će Jorasa pretvoriti u slovenski mit'



venci radili bilo je apsolutno neeuropsko ponašanje i mnogima je išlo na živce. Slovenci su, međutim, bili, to se slobodno može reći, pod pritiskom diplomacije različitih razina da se to riješi. Znam neke stvari i da im se poručivalo 'Dajte se urazumite i nešto se dogovorite'. Nije tako sve što se događalo bilo iz neke ljubavi i naklonosti, nego iz potrebe da se dođe do rješenja - kaže bivša premijerka.

Kosor ističe da nije bilo jednostavno izboriti bilo što u sporazumu, a sada je razočarana i ljudski i kao političarka. - Ljudski već i zbog toga što smo svi mi koji smo to dogovarali - uz mene Davor Stier i Davor Božinović - danočno radili, brusili svaku riječ i borili se za svaku odredbu. Pogotovo da sve počne teći nakon što Hrvatska potpiše pristupni ugovor. Vjerujte, ni jedna riječ tu nije bila lako izborna. A kada danas čujem da to neki problematiziraju, oblije me hladni znoj. To su bili teški, tvrdi, krvavi

pregovori - kaže Kosor.

U vrijeme pregovora o arbitraži Ivo Josipović bio je sarborski zastupnik i jedan od rijetkih koji su glasali protiv.

- Kasnije sam postao predsjednik, tekle su tehničke radnje oko arbitraže, pa i imenovanje sudaca, koje je prošlo glatko i bez puno priče. Izvještavalo me se kako se naš tim priprema i time sam bio jako zadovoljan jer su odradili dobar posao. Druge insajderske informacije nisam imao, to, valjda, imaju samo Slovenci - govori Josipović.

Zgranuti Bruxelles

Bivši predsjednik objasnjava da se protivio arbitražnom sporazumu zbog jedne klauzule koja vuče na to da se arbitraža odluči u skladu sa slovenskim interesima. Dakle, prejudicira se spor na način da nije jedini kriterij međunarodno pravo, nego je unesena uputa sudu da se nađe poveznica između Slovenije i otvorenog mora.

- Budući da sve države imaju pravo prolaza na otvo-

reno more, očito to znači nešto drugo. Slovenci to tumače, a bojim se da i suci to mogu tako tumačiti, kao pronalaženje graničnog rješenja koje će teritorijalno more Slovenije povezati s otvorenim morem - kaže Josipović, koji smatra da se mogao pričekati još jedan val pritiska EU i Amerike na Sloveniju, makar čekali još mjesec, dva, jer je ovo opasna odredba. - I zato sam bio protiv, jer bismo tako izgubili jedan lijep dio mora. A sve je izgledalo kao teatar da se na jedan 'častan' način udovolji Sloveniji - prisjeća se Josipović.

Potpredsjednik Odbora za vanjske poslove Europskog parlamenta Andrej Plenković kaže da ga kolege iz Bruxellesa posljednjih dana bombardiraju pitanjima što

se to događa.

- Objašnjavam im detalje, a svi su prilično iznenađeni onim što se dogodilo. Prije svega time da si je netko dopustio takav pritisak na Arbitražni sud. To je dojam svih s kojima sam razgovarao. Razvidno je da je došlo do utjecaja na proces donošenja odluke Arbitražnog suda putem nedopuštenog zajedničkog djelovanja slovenske zastupnice Drenik i arbitra Sokoleca. Oni su svojim ostavkama priznali odgovornost, a teško je vjerovati da su djelovali u osobnom svojstvu. Time je onemogućeno postizanje svrhe Sporazuma o arbitraži - objektivno i pravno utemeljeno rješenje graničnog spora. Arbitražni postupak je nepopravljivo kompromitiran jer su narušeni ele-

mentarni procesni zahtjevi nepristranosti i jednakosti stranaka - kaže Plenković i dodaje da je Hrvatska, koja snosi pola troškova arbitraže, u novim okolnostima izgubila povjerenje u sam postupak i ovakav sastav arbitara.

Izvanredna sjednica

- Stoga sam i uputio prioritentan zahtjev Europskoj komisiji da se žurno očituje. Razočaran sam inicijalnom reakcijom Tajništva Stalnog arbitražnog suda u Haagu, koje je lakonski prihvatilo ostavku arbitra Sokoleca - kao da je razlog, primjerice, bolest - bez ulaženja u meritum povreda arbitražnog postupka. Podsjetio bih da je Hrvatska 2009. pristala na mirno rješavanje graničnog spora ad hoc arbitražom uz posredovanje Europske komisije, nakon što je Slovenija blokirala čak 14 poglavlja u pristupnim pregovorima i odgodila članstvo Hrvatske u EU za najmanje dvije godine, inzistirajući na graničnom pitanju koje nije povezano s pravnom stečevim

nom Unije. Hrvatska, sukladno općim odredbama međunarodnog ugovornog prava (čl. 60 Bečke konvencije), može, a po meni i treba tražiti prestanak ovakvog arbitražnog postupka jer nema nijednog argumenta koji bi ukazivao na to da bi u budućnosti bilo drukčije. Ponavljam da je odgovornost na predsjednici, Vladi, Hrvatskom saboru i svim političkim akterima da nakon temeljitog konzultiranja domaćih i stranih stručnjaka za međunarodno pravo, po mogućnosti konsenzusom i s državničkim pristupom, donesu stratešku odluku o prestanku arbitražnog postupka. Jedan od glavnih zahtjeva HDZ-a bilo je sazivanje izvanredne sjednice Hrvatskog sabora, koja će se održati 29. i 30. srpnja. Očekujem cjelovitu raspravu i usvajanje stajališta u skladu s međunarodnim pravom koje će zaštititi hrvatske nacionalne interese i državni teritorij u maniri koja dolikuje odgovornoj članici EU i NATO-a - kaže Plenković. ●

'Europskoj komisiji odmah sam uputio prioritentan zahtjev da se žurno očituje. Hrvatska može, a po mom mišljenju i treba tražiti prestanak postupka'